

Riskifinantseerimissuuniste läbivaatamine

Selgitav märkus

Riskifinantseerimissuunistes¹ kavandatud muudatused on otseselt seotud toimivuskontrolli ehk poliitika tervikliku hindamise tulemustega. Selle protsessi eesmärk oli selgitada välja, kas riigiabi ajakohastamise raames kehtestatud eeskirjad on otstarbekohased. Toimivuskontrolli tulemused on esitatud komisjoni talituste töödokumendis toimivuskontrolli kohta, mis avaldati 30. oktoobril 2020².

Toimivuskontrolli tulemused kinnitavad, et üldiselt toimivad 2014. aastal rakendatud riskifinantseerimist käsitlevad riigiabieeskirjad hästi ja aitavad saada üle turutõrkest, mis takistab VKEdel ELis oma kasvuks ja edu saavutamiseks vajaliku rahastamise leidmist.

Toimivuskontroll osutab siiski ka sellele, et eeskirjade kohaldamist on vaja veelgi lihtsustada ja selgitada, et hõlbustada riskifinantseerimise toetamiseks ette nähtud riigiabikavade rakendamist. Selleks kavatakse teha riskifinantseerimissuunistes järgmist liiki sihipäraseid muudatused:

- i. olemasolevate sätete ümberpaigutamine loetavuse ja kasutatavuse parandamiseks, sealhulgas praegu suuniste eri osade vahel jaotuvate eelhindamisega seotud nõuete konsolideerimine (**1. liik**);
- ii. olemasoleva kohtupraktika kohaselt turutõrke või muu asjakohase rahastamisele juurdepääsu takistuse olemasolu tõendamiseks vajaliku teabe konkreetse sisu ja taseme täiendav selgitamine (**2. liik**);
- iii. keskendumine riigiabi kokkusobivusele, et vältida suuniste kattumist riigiabi mõistet käsitleva teatisega (**3. liik**);
- iv. olemasoleva sõnastuse ühtlustamine ja mõistete kooskõla suurendamine üldise grupierandi määrusega, ilma et seejuures muutuks eeskirjade sisu (**4. liik**).

Riskifinantseerimissuuniste sätteid täiendab üldine grupierandi määrus,³ milles on sätestatud eelnevalt kindlaksmääratud kokkusobivuse tingimused, mille alusel liikmesriigid saavad rakendada riigiabimeetmeid ilma komisjoni eelnevalt teavitamata. Riskifinantseerimissuuniste läbivaatamisega samal ajal korraldab komisjon üldise grupierandi määruse sihipärase läbivaatamise, mille käigus muudetakse sihipäraselt ka riskifinantseerimist käsitlevaid üldise grupierandi määruse sätteid ja tagatakse nende kooskõla läbivaadatud riskifinantseerimissuunistega.

Läbivaadatud riskifinantseerimissuunistes on tehtud järgmised sihipäraseid parandused:

1. liik. Sätete ümberpaigutamine loetavuse ja kasutatavuse parandamiseks

- a. Olemasolevates riskifinantseerimissuunistes jaotuvad eelhindamisega seotud nõuded eri jagude vahel. Nende konsolideerimiseks lisatakse uus jagu 4.1. See mitte ainult ei

¹ Komisjoni teatis: suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta (ELT C 19, 22.1.2014, lk 4–34).

² Kättesaadav veebis aadressil: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/fitness_check_en.html

³ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1; viimati muudetud ELT L 215, 7.7.2020, lk 3–6).

ühtlusta riskifinantseerimissuuniste ülesehitust, vaid muudab need ka liikmesriikide jaoks selgemaks.

- b. Riskifinantseerimissuuniste jagu 4, milles käsitletakse selliste riskifinantseerimisabi meetmete kokkusobivuse hindamist, millest komisjoni tuleb eelnevalt teavitada, on muudetud, et võtta arvesse Euroopa Kohtu 22. septembri 2020. aasta otsust kohtuasjas C-594/18 P⁴.

2. liik. Olemasoleva kohtupraktika kohaselt turutõrke või muu asjakohase rahastamisele juurdepääsu takistuse olemasolu tõendamiseks vajaliku teabe konkreetse sisu ja taseme täiendav selgitamine

- a. Toimivuskontrolli käigus ilmnes, et liikmesriikidel on raske määrata kindlaks rahastamispuudujäägi suurust. Seepärast on rahastamispuudujäägi suuruse kindlaksmääramise nõue muudetud proportsionaalsemaks, s.t nõue säilib ainult kavade puhul, mille kaudu antava abi summa on abisaaja kohta kõige suurem. Läbivaadatud riskifinantseerimissuunistes varieerub nõue olukorrast sõltuvalt järgmiselt:
- enamikul juhtudest (nt kui tegu on väikese keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, innovaatilise keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja ja rohkem kui kümme aastat enne abi saamist registreeritud ettevõtjaga) nõutakse endiselt eelhinnangut, mis tõendab konkreetse turutõrke (või muu asjakohase rahastamisele juurdepääsu takistuse) olemasolu, kuid rahastamispuudujäägi suurust ei ole enam vaja kindlaks määrata, tingimusel et investeeringu summa ettevõtja kohta jääb üldise grupierandi määrukses sätestatud 15 miljoni euro suurusest piirmäärast allapoole;
 - riskifinantseerimismeetmete puhul, mis on seotud finantsinstrumentidega, milles erainvestorite osalus on üldises grupierandi määrukses sätestatud miinimummääradest väiksem, tuleks eelhinnangus lisaks üksikasjalikult hinnata erasektori rahastamise taset ja struktuuri abikõlbliku ettevõtja liigi puhul asjaomases geograafilises piirkonnas ning tõendada, et tuvastatud turutõrget või muud asjakohast takistust ei ole võimalik kõrvaldada meetmetega, mis on välja töötatud vastavalt üldises grupierandi määrukses sätestatud erasektori osalust käsitlevatele nõuetele;
 - üldises grupierandi määrukses abikõlbliku ettevõtja kohta kehtestatud piirmäära (15 miljonit eurot) ületavate riskifinantseerimisinvesteeringute puhul tuleb eelhinnangus määrata kindlaks ka tuvastatud turutõrkest (või muust asjakohasest takistusest) tulenev rahastamispuudujäägi suurus (st abikõlblike ettevõtjate rahuldamata rahastamisnõudluse tase).

Kokkuvõttes väheneb selle ettepaneku tulemusena liikmesriikide halduskoormus, samas kui kavade puhul, mille kaudu antava abi summa on ettevõtja kohta kõige suurem, säilib nõue määrata kindlaks rahastamispuudujäägi suurus. Muude kavade puhul nõutakse endiselt eelhinnangut, mis tõendab turutõrke (või muu asjakohase

⁴ Euroopa Kohtu 22. septembri 2020. aasta otsus, Austria vs. komisjon (Hinkley Point C), kohtuasi C-594/18 P, EU:C:2020:742.

takistuse) olemasolu, ning võetakse muid kaitsemeetmeid, et tagada abi proportsionaalsus turutõrke (või muu asjakohase takistuse) ulatusega.

- b. Vastavalt riskifinantseerimissuuniste punktile 149 ei tohtinud fiskaalinstrumentide puhul investeringu kogusumma abisaaja kohta seni ületada üldises grupierandi määruises sätestatud piirmäär 15 miljonit eurot. Finantsinstrumentide puhul aga selline piirang puudub. See riskifinantseerimissuuniste punkt viiakse seega kooskõlla finantsinstrumentide suhtes kohaldatavate sätetega, et ka fiskaalinstrumentide puhul oleks võimalik teha üle 15 miljoni euro suuruseid riskifinantseerimisinvesteeringuid, kui see on eelhindangu alusel põhjendatud.

3. liik. Keskendumine riigiabi kokkusobivusele, et vältida suuniste kattumist riigiabi mõistet käsitleva teatisega

2016. aastal, kaks aastat pärast 2014. aasta riskifinantseerimissuuniste jõustumist, avaldas komisjon riigiabi ajakohastamise paketi raames teatise riigiabi mõiste kohta. Riigiabi mõistet käsitlevas teatises selgitas komisjon, kuidas aluslepingus sätestatud riigiabi mõistet tuleks tema arvates tõlgendada, kaasa arvatud juhul, kui avaliku sektori toetusmeede ei kujuta endast riigiabi, sest see vastab tavapärastele turutingimustele. Tänu nendele riigiabi mõistet käsitlevas teatises antud selgitustele saab jätta läbivaadatud riskifinantseerimissuunistest välja turumajandusliku investori põhimõtet käsitleva jao 2.1, et keskenduda suuniste sisu ühtlustamiseks abimeetmete kokkusobivuse kindlakstegemisele.

4. liik. Olemasoleva sõnastuse ühtlustamine ja mõistete kooskõla suurendamine üldise grupierandi määruisega

- a. 2014. aasta riskifinantseerimissuunistes on eraldi mõiste „innovatiivne keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja”, mis osutab sellisele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjale, kelle teadus- ja arendustegevusega seotud kulud moodustavad vähemalt 15 % tema kõigist tegevuskuludest vähemalt ühel aastal esimesele riigiabimeetme kohase riskifinantseerimise raames tehtud investeeringule eelnenud kolme aasta jooksul või vähemalt 10 % aastast tema kõigist tegevuskuludest esimesele riigiabimeetme kohase riskifinantseerimise raames tehtud investeeringule eelnenud kolme aasta jooksul. Läbivaadatud suunistes kavatakse see mõiste viia kooskõlla üldise grupierandi määruisega. Selleks määratletakse innovatiivne keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja kui keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, kes on ühtlasi innovatiivne ettevõtja üldise grupierandi määruise artikli 2 punkti 80 tähenduses. Selle tulemusena suureneb selliste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate arv, keda saab käsitada innovatiivse keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjana ja kellele saab seega anda riskifinantseerimissuuniste alusel riskifinantseerimisabi, sest nende innovatiivsuse saab teha kindlaks samamoodi, nagu on sätestatud üldises grupierandi määruises: kas väliseksperdi hinnangu alusel või selle järgi, et ettevõtja teadus- ja arendustegevuse kulude osakaal kogu tegevuskuludest on vähemalt 10 % vähemalt ühel aastal abi andmisele eelnenud kolme aasta jooksul.
- b. Teavitatavat abi käsitlevas jaos 3 kavatakse muuta praeguse punkti 47 alapunkti c, et riskifinantseerimissuuniste alusel hinnataks meetmeid siis, kui need võimaldavad saada ettevõtjatel riskifinantseerimist rohkem kui kümme aastat pärast nende registreerimist. Praeguste eeskirjade järgi tuleb seda teha, kui ettevõtjad saavad abi hiljem kui seitse aastat pärast nende esimest äritegevuse käigus toimunud müüki.

Muudatuse teel soovitakse vältida „esimese äritegevuse käigus toimunud müügi“ kindlakstegemisega seotud ebakindlust, millele on osutatud toimivuskontrolli käigus. Kui määrata selle ajavahemiku alguskuupäevaks, mille jooksul ettevõtjatele võib üldjuhul anda riskifinantseerimisabi, mitte esimese äritegevuse käigus toimunud müügi kuupäev, vaid registreerimiskuupäev, on eeskirju lihtsam kohaldada, sest registreerimist on lihtsam tõlgendada kui esimest äritegevuse käigus toimunud müüki. Abikõlblike ettevõtjate puhul, kes registreerimisele ei kuulu, võib kümneaastast abikõlblikkuse perioodi hakata lugema hetkest, kui ettevõtja kas alustab oma majandustegevust või on kohustatud maksma oma majandustegevuselt maksu. Registreerimiskuupäevast lähtumine on lisaks kooskõlas teatavate üldise grupierandi määruse sätetega (nt idufirmadele antavat abi käsitleva artikliga 22).

Ajavahemikku kavatsetakse pikendada seitsmelt aastalt kümnele, et mitte lühendada *de facto* abikõlblikkuse perioodi, sest registreerimine toimub tavaliselt varem kui esimene äritegevuse käigus toimunud müük. Nimelt ilmneb hindamise käigus tehtud uuringust, et kümme aastat on abikõlblikkuse perioodi kestuseks sobiv aeg, kuna kümne aasta vanustel või noorematel VKEdel on rahastamisele juurdepääsul tõenäolisemalt probleeme kui kogenumatel VKEdel.